

PƆLU KALATA'N M'Ɔ HELELI NWANLIN GALASI MAN NIN ANUN ASƆNIN MMA'N-MƆ'N

M'Ɔ wƆ nun'n

PƆlu bƆli asƆntn Galasi mân ntn anun kulo mgbili'n mmie-mƆ asu. Galasi mân sƆ'n, ene be fele yí Tuluki mân. Nan mƆ PƆlu fi ebeye hƆli'n, Ɔ kƆ ti ke Zufu menian mmie-mƆ a hƆ elo be le kekele ninngge ngacile. Bé nwan PƆlu ti man Zozi bƆfue kpa, Ɔ nni man Moyizɪ mala ntn asu, ese Ɔ nni man Zufu'n-mƆ amanmuo ntn asu. Bé ngehele ntn anun, be le kele bƆbƆ ke Ɔ ti cɪnnjɪn ke be kpé mmelenzua'n-mƆ mmian nun nán b'a nyan bé ti. PƆlu le sa yí ntn Ɔ bua bé bie anwɔnsɛle su wƆ yí nwɔn ejɔle ete'n Ɔ nɔn Zozi Kilisi Ejɔlekpa'n mƆ Ɔ'a bƆ ntn anwɔn ejɔle ete mƆ Zufu sƆ'n-mƆ a han'n.

Kalata ntn ati 1-2, PƆlu le kan like m'Ɔ si Ɔ nɔn mƆ Ɔ'a nwun yí m'Ɔ kele ke Ɔ ti Zozi Kilisi bƆfue sakpa ntn ejɔle. Zozi Kilisi muonun y'Ɔ feleli yí Ɔ. Kalata ntn ati 3-4, PƆlu le kele ke nán Moyizɪ mala'n y'Ɔ man sɔanlan nyan yí ti Ɔ, nan dedi'n m'Ɔ wƆ yé Mɪn Zozi anun'n y'Ɔ man sɔanlan nyan yí ti Ɔ. Kalata ntn ati 5-6, PƆlu le kan kele yí nianman asƆntn mma'n-mƆ ke nán be tie Zufu sƆ'n-mƆ ngehele'n. Nan be tíla bé dedi'n m'Ɔ wƆ Zozi Kilisi nun ntn anun, be mán Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n tínnge bé atɪn be bƆ bala m'Ɔ ti kpa. Kalata ntn agualɛ nun, PƆlu le kannzu bé mƆ be kulo ke be tinndin menian maan be kpe bé mmian nun'n.

Ahɪn ebisa

¹ Mín Pɔlv mɔ n dt Zozi bɔfɔɛ'n, mún yê mɔn kele kalata eht mɔn nwan emɔ ɔ. Nán menian'n-mɔ anaan sɔnlan yê ɔ sielt mún bɔfɔɛ ɔ. Nan Zozi Kilisi nɔn Nyanmtan m'ɔ tɪ yé Sɪ mɔ ɔ'a jasɔ Zozi fi ewue nun'n, bé yê b'a sie mún bɔfɔɛ ɔ. ² Anianman'n-mɔ mɔ be nɔn mún ye wɔ ewa'n, be nɔn mún yê ye le kele kalata eht ye nwan emɔ mɔ be wɔ asɔntɔn nɔn anun Galasi mân nɔn anun elɔ nɔn ɔ.

³ Ye 'bisa emɔ ahɔn. Nyanmtan m'ɔ tɪ yé Sɪ'n, ɔ nɔn Zozi Kilisi m'ɔ tɪ yé Mɪn'n, be nwún emɔ anwɔn anwunnvoe be mán emɔ alɔa cícti bé nwɔn. ⁴ Yé etɛ'n dunman nun, Zozi Kilisi falt yí nwɔn yɪlt tɛɛ maan y'a nyan yé ti. ɔ man mân eht anun ninngɛ etɛ'n-mɔ le man tunmin yé sɔ kún. Zozi Kilisi yɔlt Nyanmtan m'ɔ tɪ Sɪɛ nɔn akunnun like. ⁵ Anunminnyanmɔn hán Nyanmtan ctan daa! Amin!

Ejɔlekpa'n tɪ ba kɔnmgba cein

⁶ ɔ sin mún nwɔn kpa ke ktkaala eht, emɔ a kaci bé nzin b'a si Nyanmtan. Zozi Kilisi anwunnvoe'n mɔ ɔ'a nwun emɔ'n dunman nun, Nyanmtan a fele emɔ. Nan kɔsv aft emɔ a kaci bé nzin b'a si yí be le tie ejɔlekpa fɔfɔle. ⁷ Nán ke ejɔlekpa fɔfɔle biekun wɔ ebele ɔ. Nan menian mmie-mɔ le sɛct emɔ ati anun. Aft be kulo ke be kaci Kilisi Ejɔlekpa'n. ⁸ Yí ti, se yé nun sɔnlan kɔn bɔbɔ, anaan nyanmtansɔ bɔfɔɛ'n bie ba bɔ ejɔlekpa kele emɔ, se ejɔlekpa sɔ'n nɔn mɔ ye bɔlt ye helelt emɔ'n tɪ man kɔn an, munnzue hán sɔnlan sɔ'n! ⁹ Y'a li mɔa y'a han y'a hele emɔ, ese mɔn kan mún funlan nun ke, se sɔnlan bie ba bɔ ejɔlekpa kele emɔ, se ejɔlekpa sɔ'n nɔn mɔ b'a li mɔa ba bɔ ba hele emɔ'n tɪ man kɔn an, munnzue hán sɔnlan sɔ'n.

¹⁰ Asɔ mɔn kulo ke menian'n-mɔ yɪ mún ayɛ anaan Nyanmtan yí mún ayɛ ati yê mɔn kan sɔ ɔ? Asɔ

mɪn kpɔnnɔɔ kɛ mɪn yɔ like mɔ menian'n-mɔ kulo ɔ? Cɛɛɛ, ɔ sanlɪn kɛ sɛ mɪn kpɔnnɔɔ kɛ mɪn yɔ like mɔ menian'n-mɔ kulo a, anɪn n dɪ man Kilisi akɔa kɔn.

Kɛ ɔ kpɔnlɪn yɔlɪ mɔ Pɔlv kacili Zozi bɔfɔɔ'n

¹¹ Anianman-mɔ, mɪn kan mɪn kele ɛmɔ kɛ ɛjɔlɛkpa'n mɔ m mɔlɪ n gelelɪ ɛmɔ'n, ɔ tɪ man like mɔ kulo sɔanlan dasannin yɛ ɔ'a hyɪhyɛ ɔ. ¹² ɔ sanlɪn kɛ, nán sɔanlan yɛ ɔ falt wulalɪ mɪn sa nun anaan ɔ hehelelɪ mɪn ɔ. Nan Zozi Kilisi muonun yɛ ɔ yɪlɪ ɔ helelɪ mɪn ɔ. ¹³ Daba mɔ anɪn mɪn nɔn Zufɔ'n-mɔ yɛ asɔntɪn'n tɪ kɔn'n, ɛmɔ tɪlɪ mɪn abalabɔ mɔ mɪn bɔ ntɪn anwɔn ɛjɔlɛ. ɛmɔ st kɛ anɪn mɪn kele Nyanmtan asɔntɪn mma'n-mɔ yalɛ kpili kpa. ɛsɛ anɪn mɪn kulo kɛ mɪn bɔ yɪ bɔsɔ. ¹⁴ Zufɔ'n-mɔ mɔ bɛ wɔ yɛ mán ntɪn anun'n, bɛ mɔ mɪn nɔn bɛ yɛ tɪ tikpɛ yɛ Zufɔ asɔntɪn ntɪn anun'n, anɪn mɪn nɔn tɛ mɪn yɛ nan-mɔ amanmuo mɔ bɛ helelɪ yɛ ntɪn anun ɔ tala bɛ kɔalaatin. ¹⁵ Nan Nyanmtan a nwun mɪn nɔn anwunnvoe. Mɔ anɪn bɛ wɔlɪ man mɪn'n, Nyanmtan yɪlɪ mɪn ɛsɛ ɔ fɛlɛlɪ mɪn kɛ n zú yɪ. ¹⁶ Mɛlɛ mɔ Nyanmtan nwan ɔ 'yɪ yɪ Wa'n kele mɪn, maan mɪn kɔ bɔ ɛjɔlɛkpa'n mɪn kele bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufɔ'n, mɔ mɪn 'kɔ'n, m'an gɔ a mmisa man sɔanlan ɛjɔlɛ. ¹⁷ ɛsɛ bɔbɔ, bɛ mɔ bɛ lili mɔa mɪn nyunnun bɛ kacili mmɔfɔɔ mɔ bɛ wɔ Zoluzalɛmɔn ɛlɔ'n, m'an ngɔ a nnwun man bɛ nɔn. Nan n vi ɛbɛlɛ ala, mɪn nɔn y'ɔ le Alabi mán nun. N vi ɛbɛlɛ yɛ n zalɪ n gɔlɪ Damast ɔ.

¹⁸ ɔ lili afɔɔ nɔn kɔalaaka nán m'an sɪn m'an hɔ Zoluzalɛmɔn. ɛbɛlɛ yɛ n nwunlin Pɪlɪlɪ (Sefast) ɔ, nán m'an li mɔlɛ nnyuan yɪ nɔn ɛbɛlɛ. ¹⁹ M'an nnwun man mmɔfɔɔ'n-mɔ anun bie fí, cɛlɛ kɛ yɛ Mɪn anianman Zɔakt ala. ²⁰ ɛjɔlɛ'n mɔ mɪn kan yɪ kalata ntɪn anun

ɛwa'n tɪ ananhɔɛ, Nyanmtan anyunnun mɪn nni man ato. ²¹ Ɛsɛ n vi ɛbɛɛ, mɪn nvan y'ɔ le Sili nɔn Silisi mɔn nun. ²² Tɛmɔn sɔ'n kɔalaatin, antɪ Zozi Kilisi asɔntɪn mma'n-mɔ mɔ bɛ wɔ Zude mɔn nɪn anun'n, bɛ nzi man mɪn sɔanlan baka'n. ²³ Ɛjɔɛ mɔ antɪ bɛ sɪ'n y'ɔ le mɔ menian'n-mɔ kan'n. Bɛ nwan: “Sɔanlan'n mɔ daba antɪ ɔ kele yɛ yalɛ, ɔ kpɔndɛ kɛ ɔ bɔ yɛ bɔsɔ'n, sian dɛ, yɪ yɛ ɔ lɛ bɔ ɛjɔɛkpa'n kpayɛ ɔ.” ²⁴ Mɪn dunman nun ati, menian'n-mɔ yɪ Nyanmtan ayɛ.

2

Pɔɔ nɔn Zozi Kilisi mmɔfɔɛ nga'n-mɔ

¹ Ɛhɪ, afɔɛ bulu nɔn nnan sɪntɪn, yɪ nzin yɛ n zalɪ n gɔɪ Zoluzalɛmɔn ɔ. Mɔ mɪn 'kɔ Zoluzalɛmɔn'n, mɪn nɔn Baanabast nɔn Titɪ yɛ yɛ hɔɪ ɔ. ² Nyanmtan hanɪn heɪɪ mɪn kɛ n gɔ. Yɪ ti y'ɔ man n gɔɪ ɔ. Mɔ n juli ɛɔ'n, ctan kɔn mɪn nɔn Asɔntɪn nɪn asɔ mgbain'n-mɔ kɔ yia. Ɛjɔɛkpa'n mɔ mɪn bɔ mɪn kele bɛ mɔ bɛ tɪ man Zufɔ'n, n gɔ hehele bɛ nun. Afɪ mɪn ngulo man kɛ junman'n mɔ m'an li, anaan mɔ mɪn di'n yɔ mgban. ³ Sakpa, bɛ kɔ le mɪn junman'n bɛ kɔ tɔ nun. ɔ sanɪn kɛ Titɪ mɔ mɪn nɔn yɪ hɔɪ'n, ɔ tɪ Gɛɛkɪ. Nan kɔsɔ, b'a ndinndin man yɪ kɛ ɔ kpɛ yɪ mmian nun. ⁴ Sɛ mmian nun ɛkpɛ ɛjɔɛ waltɪ nun an, antɪ ɔ fi ato anianman'n-mɔ mɔ bɛ falɪ bɛ nwɔn bɛ fɔlaltɪ yɛ nun'n. Bɛ ftaltɪ bɛ fɔlaltɪ yɛ nun, yɪ dɛ, antɪ bɛ nyan atɪn bɛ tɪtɛ yɛ bɛ nwun fanwɔndi'n mɔ Zozi Kilisi a man y'a nyan yɪ'n. Afɪ, bɛ kulo kɛ yɛ kaci bɛ ngangɔ. ⁵ Y'a mman man ato anianman sɔ'n-mɔ atɪn sin kaan sɔa ala. Yɛ yɔɪ sɔ maan ɛjɔɛkpa'n m'ɔ tɪ ananhɔɛ nɪn a ndɔnndɔn man ɛmɔ afian.

⁶ Nan bɛ mɔ bɛ bu bɛ menian mgbili mgbili'n, kɛ antɪ bɛ kpɪn bɛ tɪ yɪ daba'n, nɔn ɛhɪ y'ɔ cian mɪn ɔ. ɔ sanɪn kɛ, Nyanmtan nntan man sɔanlan anyunnun

ɔ mmua man yí ndɛɛ. Menian sɔ'n-mɔ muonun, b'a ndinndin man mɪn kɛ n yɔ like fɔfɔlɛ. ⁷ Afɩ bɛ muonun bɛ nwunlɩn yí kɛ Nyanmtan a fa Ejɔlɛkpa nɩn a wula mɩn sa nun kɛ m mɔ n géle bɛ mɔ bɛ tɩ man Zufu'n, kɛ ɔ falɩ wulalɩ Pɩɛlɩ asa nun kɛ ɔ bɔ́ héle Zufu'n-mɔ'n. ⁸ ɔ sanlɩn kɛ Nyanmtan m'ɔ manlɩn Pɩɛlɩ tunmin ɔ sielɩ yí bɔ́fɔɛ manlɩn Zufu'n-mɔ'n, yí yê ɔ'a man mɪn tunmin ɔ'a sie mɪn bɔ́fɔɛ ɔ'a man bɛ mɔ bɛ tɩ man Zufu nɩn ɔ. ⁹ ɔ man Zɔakɩ, Pɩɛlɩ (Sefast) nɩn Zɔan mɔ antɩn bɛ tɩ kɛ asɔnɩn nɩn asɔ mgbain'n, bɛ nwunlɩn yí kɛ Nyanmtan yê ɔ falɩ junman sɔ'n wulalɩ mɪn sa nun ɔ. Bɛ kɔ soman mɩn nɩn Baanabast yé sa nun. ɔ fi ebɛlɛ, yé kɔalaa yɛ kɔ han, ɔ kɔ sɛ yé nɔan kɛ, bɛ mɔ bɛ tɩ man Zufu'n, bɛ afian elɔ junman'n wɔ yé sa nun. Yê bɛ mɔ bɛ tɩ Zufu'n, bɛ afian elɔ junman'n wɔ bɛ kɔsɔ bɛ sa nun. ¹⁰ Ejɔlɛ kɔnmgba ala yê bɛ hanlɩn bɛ helelɩ yé ɔ. Bɛ nwan yé tɩ káct Zoluzalɛmɔn Asɔnɩn nɩn anun ehianfɔɛ'n-mɔ. Ebɛlɛ ejɔlɛ sɔ'n dɩɛ, m mɔlɩ mɔndɩnlɩn kpa n nili.

Polu 'ba tu Pɩɛlɩ anyunnun Antioɔsɔ

¹¹ Eɩɩ, mɔ Pɩɛlɩ (Sefast) walɩ Antioɔsɔ'n, n duli yí nyunnun bagua nun. ɔ sanlɩn kɛ yí nyɔlɩɛ m'ɔ yɔlɩ'n tɩ man kpa fíí. ¹² Antɩn Pɩɛlɩ nɩn bɛ mɔ bɛ tɩ man Zufu'n yê ɔ di like ɔ. Nan mɔ Zɔakɩ sɔanlɩn menian Antioɔsɔ elɔ, mɔ Pɩɛlɩ nwunlin bɛ'n, ɔ kɔ tɩ yí nɔwɔn, ɔ nɩn bɛ mɔ bɛ tɩ man Zufu'n ngɔ li man like kún. ɔ sanlɩn kɛ antɩn Pɩɛlɩ sulo Zufu sɔ'n-mɔ mɔ bɛ lɛ kele kɛ, menian mɔ b'a mgbɛ man bɛ mmian nun'n, bɛ nnyan man ngɔan. ¹³ Anianman Zufu eɩɩnlɩn-mɔ kɔsɔ kɔ nɩn Pɩɛlɩ nyɔlɩɛ ɛtɛ sɔ nɩn asɔ. Baanabast muonun kɔ fa yí nɔwɔn kɔ wula nyɔlɩɛ ɛtɛ sɔ nɩn anun bie.

¹⁴ Nan mɔ n nwunlin kɛ bɛ ɛnanndɩɛ'n ngɔ man atɩn sɔ, mɔ ɛsɛ bɛ abalabɔ'n nɩn ananhɔlɛ Ejɔlɛkpa'n tɩ

man kuv'n, n go bisa Piel (Sefas) bagua ntn anyunnun ebeye ke: “Wō Piel, e ti Zufu, e nun bé mō be ti man Zufu'n yê be san o. Nan aft o yo se mō e kulo ke e tinndin bé maan be kaci Zufu o?”

¹⁵ Yé die, be 'wō yé a, antn ye ti Zufu. Ye ti man ke mân ehnltn-mō anun menian'n-mō mō yé Zufu'n-mō ye bu bé etefue'n. ¹⁶ Nan kuvu ye si ke nán like mō mala'n kele'n yê swanlan yo a Nyanmtan bu yí sese fue o. Nan swanlan m'ō kō le Zozi Kilisi kō li ntn ala yê Nyanmtan bu yí sese fue o. Ehta ati, yé kuvu y'a le Zozi Kilisi y'a li. Dedi sō'n mō ye le yí Kilisi anun'n yê o man ye kaci sese fue o. Nan nán like mō Moyizi mala'n kō hele mō swanlan kō yo'n y'ō man o kaci sese fue Nyanmtan anyunnun o. O sanltn ke Nyanmtan anyunnun, bé mō be di mala ntn asv'n, bé nun bie fíí ngō ngaci man sese fue.

¹⁷ Nan kemō Zozi Kilisi dunman nun ye kulo ke ye kaci sese fue'n, se be nwun yí ke ye yo ete ke bé mō be ti man Zufu'n yo yí ntn an, asv o kele ke Kilisi di bé mō be yo ete ntn anzin o? Cee! ¹⁸ Aft se mtn sa mtn bō mtn hythye mala'n mō m gbelt nun'n mtn tv ebeye biekun an, antn o kele ke n dt swanlan mō yí nytn nzo man mala ntn o. ¹⁹ Aft mala sō ntn a man m'an nyan ewue, o man mala'n le man tunmin wō mtn sv kún. Nan se n ne ngvan mtn sv Nyanmtan an, o fi Zozi Kilisi mō mtn de yí mtn di'n. ²⁰ O sanltn ke, mtn nun Kilisi b'a bō yé kubwa ntn asv. Se n ne ngvan an, o fi man mtn. O fi Kilisi m'ō wō mtn nun'n. Aste ntn asv ewa mō n dt'n, sian die mtn tanlan wō dedi'n mō n ne yí wō Nyanmtan Awa ntn anun'n. O sanltn ke Nyanmtan Awa ntn a hulo mtn dede o'a wu o'a man m'an nyan mtn ti. ²¹ Mtn nwun anwunnvoe'n mō Nyanmtan a nwun mtn'n, mtn mmu

man yí junman nvule. Aft, sɛ bɛ di mala nɪn asɔ bɛ kaci sɛsɛfɔɛ wɔ Nyanmtan anyunnun an, antɪn Kilisi ewue'n m'ɔ wuli nɪn a yɔ mgban.

3

Mala'n nɔn dedi'n tɪ man kɔn

¹ O! Galasi amma ngɔastafɔɛ. Nwan yê ɔ'a tɔ ɛmɔ ndɪnndan ɔ? ɛmɔ sɪ yí yuein kɛ kɔlɔwa nɪn asɔ yê bɛ bɔbɔlɪ Zozi Kilisi ɔ. ² Mɪn kulo kɛ mɪn bisa ɛmɔ kosuan baa kɔnmgba cein maan ɛmɔ bua mɪn bie. Nyanmtan Wawɛ'n m'ɔ wɔ ɛmɔ anun'n, asɔ mala'n mɔ ɛmɔ a li sɔ'n yê ɔ man ɛmɔ a nyan yí anaan ɛjɔlɛkpa'n mɔ ɛmɔ a tɪ b'a le b'a li'n yê ɔ man ɛmɔ a nyan yí ɔ? ³ Ngele yê ɛmɔ nzi man anaan? ɛmɔ le Nyanmtan Wawɛ'n yê ɛmɔ a bɔ yí bɔ. Sian dɪɛ, ɛmɔ kulo kɛ bɛ gua yí bɔ wɔ anwɔnnaan nun ɔ? ⁴ Asɔ ɛmɔ a fɛ mgban ɔ? Atɪn nɔn man ɛbɛle kɛ ɔ yó sɔ. ⁵ Nyanmtan a fa yí Wawɛ'n ɔ'a man ɛmɔ. ɔ yɔ asinbɛnwɔn ninngɛ ɛmɔ afian. Asɔ mala'n mɔ ɛmɔ di sɔ nɪn ati yê ɔ yɔ sɔ anaan ɛjɔlɛkpa'n mɔ ɛmɔ a tɪ b'a le b'a li nɪn ati ɔ?

⁶ ɛ'nwun ɛjɔle mɔ b'a hɛle wɔ Abalahamɔn anwɔn'n: *Abalahamɔn* lelt Nyanmtan lili. Nyanmtan nɪanlɪn Abalahamɔn dedi nɪn anwɔn ɔ buli yí kɛ sɛsɛfɔɛ. ⁷ Yí tɪ, ɛmɔ tí yí bɔ kɛ bé mɔ bɛ de Nyanmtan bɛ di'n, bé yê bɛ tɪ Abalahamɔn amma kpa nɪn ɔ. ⁸ Aft ɛhɛle ɛjɔle'n le kele kɛ, bé mɔ bɛ tɪ man Zufɔ'n, Nyanmtan 'nɪan bé dedi nɪn anwɔn ɔ bu bé sɛsɛfɔɛ. ɛhɪka ati yê Nyanmtan lili mɔa ɔ bɔlɪ ɛjɔlɛkpa sɔ'n ɔ helelt Abalahamɔn kɛ: Mɪn 'sɪn wó sɔ mɪn yeyila asɛ nɪn asɔ menian'n-mɔ kɔalaatin. ⁹ Kɛmɔ Abalahamɔn lelt Nyanmtan lili, mɔ Nyanmtan 'yeyilalt yí'n, ɔ man bé kɔalaa mɔ bɛ de Nyanmtan bɛ di'n, Nyanmtan yeyila bé kɛ ɔ yeyilalt Abalahamɔn'n.

¹⁰ Nan bé mɔ bé susu bé ti bé gua mala nɔn asu'n, munnzue yé b'a fa ɔ. Afɔ b'a héle wɔ éhéle éjɔle nɔn anun ké: Yí kwalaa mɔ b'a héle m'ɔ wɔ mala kalata nɔn anun'n, wɔ sɔnlan mɔ a nni man sɔ kpa bɔkɔɔ'n, munnzue hán wɔ. ¹¹ Sé emɔ fa bé nyɔn bé tɔ a, emɔ nwun yí yuein ké, Nyanmtan anyunnun, sɔnlan ngbala man ké ɔ di mala nɔn asu ɔ kaci sɛsɛfɔɛ ɔ. ɔ sanlɔn ké éhéle éjɔle'n lé kele ké: Sɔnlan mɔ yí dedi nɔn ati Nyanmtan bu yí sɛsɛfɔɛ'n, sɔnlan sɔ'n 'nyan ngban. ¹² Mala'n nɔn dedi'n tɔ man kɔn. Nan éhéle éjɔle'n lé kele ké: Sɔnlan m'ɔ kɔ li mala nɔn asu'n, mala'n maan ɔ 'nyan ngban. ¹³ Nan mala nɔn asu munnzue'n m'ɔ di ké ɔ kan yé'n, Kilisi a fa munnzue sɔ'n ɔ'a le yé ti. éhéle éjɔle lé kele ké: *Munnzue hán* sɔnlan biala mɔ bé kɔ hun yí bé kɔ mɔnnda yí baka su'n. ¹⁴ Éjɔle sɔ nɔn a kptɔn sɔ. ɔ sanlɔn ké, Zozi Kilisi dunman nun, Nyanmtan nyila nɔn a han bé mɔ bé ti man Zufu'n ké ɔ falɔ bɔlɔ Abalahamɔn anɔhɔba'n. Yí ti, dedi'n y'ɔ man yé nyan Wawé Nwanzan-nwanzan'n mɔ Nyanmtan a fa a bɔ yé anɔhɔba nɔn ɔ.

¹⁵ Anianman-mɔ, ɔ tɔ eyuadɔ nɔn anun éwa nvandɔhɔn. Nvandɔhɔn sɔ'n y'ɔ le ké, sé sɔnlan kɔn kéle ajâ kalata ké ɔ sé fata'n sie ébéle a, sɔnlan fíí le man atɔn ɔ mgbɔ man éjɔle sɔ'n, ése ɔ le man atɔn ɔ ndɔ man éjɔle sɔ nɔn asu. ¹⁶ Ké éjɔle'n tɔ yí nɔn antɔn. Nyanmtan bɔlɔ Abalahamɔn nɔn yí busu sɔnlan nɔn anɔhɔba. éhéle éjɔle'n ngan man ké: “Abalahamɔn nɔn yí busu menian'n-mɔ” ké like mɔ bé sunlɔn ɔ. Nan yí nwan: “É nɔn wɔ busu sɔnlan.” Ébéle nɔn anun, yé nwun yí ké, yí busu sɔnlan sɔ'n y'ɔ le Kilisi. ¹⁷ Mɔ mɔn kan'n y'ɔ le ké Nyanmtan nɔn Abalahamɔn bé yɔlɔ nyɔhye bé sielɔ. ɔ sanlɔn ké ɔ bɔlɔ Abalahamɔn anɔhɔba yí nzin afɔɛ éya nnan abulasan kwalaa nán

ɔ'a fa mala'n ɔ'a man Moyizɪ. Mala'n ngɔala man kɛ ɔ kpɔ ejɔɛ sɔ'n ɔ man anɔhɔba'n mɔ Nyanmtan bɔɪ'n ka. ¹⁸ Afɪ ajâ'n mɔ Nyanmtan sie'n, sɛ mala'n y'ɔ man bɛ nyan yɪ a, anɪn anɔhɔba ejɔɛ nnɔn man nun kún. Nan kɔsɔ, anɔhɔba'n mɔ Nyanmtan bɔɪ Abalahamɔn'n, yɪ ti y'ɔ man ɔ nwunlin yɪ nwɔn anwunnvoe ɔ.

¹⁹ Sɛ ejɔɛ'n ti sɔa a, anɪn nzuke ati yê Nyanmtan falt mala'n manlɪn bé ɔ? Nyanmtan falt mala'n manlɪn bé maan bɛ nwun yɪ kɛ menian'n-mɔ nyɔɪɛ'n nzɔ man yɪ nyɪn. Mala sɔ'n lalɪ ɛbɛɛ dede ɔ juli Abalahamɔn abɔsɔ sɔanlan'n, mɔ yɪ ti yê Nyanmtan bɔɪ yɪ anɔhɔba nɪn ɛwale tɛmɔn. Nyanmtan sɔanlɪn yɪ mmɔfɔɛ'n-mɔ maan bɛ nɔn mala'n walt, ɔ nanndɪ sɔanlan kɔn m'ɔ di asafian nɪn asɔ. ²⁰ Sɔanlan'n m'ɔ di asafian'n, nán sɔanlan kɔnmgbá ati ejɔɛ y'ɔ di ɔ, nan anɔhɔba'n mɔ Nyanmtan bɔɪ'n, yɪ muonun y'ɔ lili nun ejɔɛ nɪn ɔ.

²¹ Asɔ, like mɔ Nyanmtan kɔ bɔ anɔhɔba kɛ ɔ 'yɔ'n, mala'n kɔala kɛ ɔ totua yɪ atɪn ɔ? Cɛɛ! ɔ sanlɪn kɛ, sɛ mala kɔn wɔ ɛbɛɛ m'ɔ man sɔanlan nyan ngɔan an, ahan mala'n kɔala kɛ ɔ man sɔanlan kaci sɛsɛfɔɛ wɔ Nyanmtan anyunnun. ²² Nan ɛhɛɛ ejɔɛ'n lɛ keɛ kɛ ɛtɛ nɪn a fa yɪ sa a tɔ yé kɔalaa yé sɔ. ɔ man bé mɔ bɛ le dedi'n, bé dedi'n mɔ bɛ le yɪ wɔ Zozi Kilisi anun'n dunman nun, bɛ nyan anɔhɔba'n mɔ Nyanmtan bɔɪ nɪn anun like.

²³ Asannan nán dedi'n tɛmɔn a ju sɔ'n, anɪn yɛ wɔ mala nɪn asa abɔ. Anɪn yɛ lɛ nwɔnndɛ dedi'n m'ɔ di kɛ bɛ yɪ bɛ keɛ'n ²⁴ ɔ man mala'n tɪ kɛ sɔanlan m'ɔ lɛ di yé taataa fa yé wula Kilisi asa nun, nán dedi'n mɔ yɛ le yɪ nɪn a man y'a kaci sɛsɛfɔɛ wɔ Nyanmtan anyunnun. ²⁵ ɛnɛ mɔ yɛ wɔ dedi mɛɛ nɪn anun'n, yɛ nnɔn man mala nɪn asa abɔ kún. ²⁶ Afɪ, ɛmɔ nɔn Zozi Kilisi b'a yɔ kɔn, ɛmɔ dedi nɪn ati, ɛmɔ a kaci Nyanmtan amma.

²⁷ ΕΜΩ ΚΒΑΛΑΤΙΝ ΜΩ Β'Α ΣΩΝΤΙΝ ΕΜΩ, ΜΩ ΕΜΩ ΝΥΝ ΚΙΛΙΣΙ Β'Α ΥΩ ΚΥΝ'Ν, ΕΜΩ ΑΣΤΑΝΛΑΝ ΝΥΝ Α ΥΩ ΚΕ ΚΙΛΙΣΙ ΔΙΕ ΝΥΝ ΑΛΑ. ²⁸ ΥΪ ΤΙ, ΚΙΚΑΑΛΑ ΔΙΕ, ΖΥΦΥ Ο, Μ'Ω ΤΙ ΜΑΝ ΖΥΦΥ Ο, ΚΑΝΓΑ Ο, Μ'Ω ΤΙ ΜΑΝ ΚΑΝΓΑ Ο, ΒΕΛΕΝΖΥΑ Ο, ΒΑΛΑΣΥΑ Ο, ΜΓΒΑΚΤ ΜΓΒΑΚΤΕ ΝΝΥΝ ΜΑΝ ΒΈ ΑΦΙΑΝ ΚΥΝ. Ο ΣΑΝΛΙΝ ΚΕ ΕΜΩ ΝΥΝ ΖΟΖΙ ΚΙΛΙΣΙ Α ΥΩ ΚΥΝ. ²⁹ ΣΕ ΕΜΩ ΤΙ ΚΙΛΙΣΙ ΔΙΕ Α, ΑΝΤΙΝ ΕΜΩ ΤΙ ΑΒΑΛΑΗΑΜΥΝ ΑΜΜΑ. Like ΜΩ ΝΥΑΝΜΤΑΝ ΦΑΛΙ ΒΟΛΙ ΑΒΑΛΑΗΑΜΥΝ ΑΝΩΧΥΒΑ'Ν, Ο ΤΙ ΕΜΩ ΔΙΕ.

4

¹ Ε 'ΝΨΥΝ ΕΪΟΛΕ ΜΩ ΜΥΝ ΚΥΛΟ ΚΕ ΜΥΝ ΚΑΝ ΜΥΝ ΚΕΛΕ ΕΜΩ'Ν. ΒΑΑ'Ν ΜΩ ΥΪ ΣΙ ΨΥ Α, ΥΪ ΥΈ Ο ΔΙ ΥΪ ΑΪΑ'Ν, ΚΑΝΝΖΕ ΝΙΝΓΓΕ'Ν-ΜΩ ΚΒΑΛΑΑ ΤΙ ΥΪ ΔΙΕ ΒΟΒΩ, ΝΑΝ ΣΕ Ο ΤΕ ΤΙ ΒΑΤΥΝΜΑΝ ΑΝ, ΑΝΤΙΝ Ο ΤΙ ΚΕ ΚΑΝΓΑ. ² Ο ΣΑΝΛΙΝ ΚΕ, ΜΕΛΕ ΜΩ Ο ΤΕ ΤΙ ΒΑΤΥΝΜΑΝ'Ν, ΜΕΝΙΑΝ ΣΙΕ ΥΪ, ΕΣΕ ΒΕ ΝΤΑΝ ΥΪ ΝΙΝΓΓΕ'Ν-ΜΩ ΑΣΥ ΔΕΔΕ Ο ΚΩ ΪΥ ΚΤΑΝ ΜΩ ΥΪ ΣΙ ΗΕΛΕΛ'Ν. ³ ΥΈ ΚΥΣΥ ΥΈ, ΜΕΛΕ ΜΩ ΑΝΤΙΝ ΨΕ ΤΕ ΤΙ ΚΕ ΜΜΑΤΥΝΜΑΝ'Ν, ΑΝΤΙΝ ΨΕ ΤΙ ΕΨΥΑΔΙ ΝΥΝ ΑΝΥΝ ΜΑΛΑ'Ν-ΜΩ ΝΓΑΝΓΑ. ⁴ ΝΑΝ ΜΩ ΤΕΜΥΝ'Ν ΪΥΛΙ'Ν, ΝΥΑΝΜΤΑΝ ΣΥΑΝΛΙΝ ΥΪ ΨΑ'Ν. ΒΑΑ ΣΩ'Ν, ΒΑΛΑΣΥΑ ΚΥΝ Ψ'Ω ΨΥΛΥ ΥΪ Ο. ΒΕ 'ΨΥ ΥΪ Α, ΑΝΤΙΝ ΖΥΦΥ'Ν-ΜΩ ΜΑΛΑ'Ν ΨΩ ΕΒΕΛΕ. ⁵ ΝΥΑΝΜΤΑΝ ΚΩ ΣΥΑΝ ΥΪ ΚΕ Ο ΒΑΛΑ Α ΛΕ ΒΈ ΜΩ ΒΕ ΤΙ ΜΑΛΑ'Ν ΝΓΑΝΓΑ'Ν ΜΑΑΝ ΨΕ ΚΑΚΙ ΝΥΑΝΜΤΑΝ ΑΜΜΑ. ⁶ Like Μ'Ω ΚΕΛΕ ΚΕ ΕΜΩ ΤΙ ΝΥΑΝΜΤΑΝ ΑΜΜΑ'Ν Ψ'Ω ΛΕ ΥΪ ΨΑ'Ν ΨΑΨ'Ν ΜΩ Ο'Α ΦΑ Ο'Α ΨΥΛΑ ΥΈ ΝΥΝ'Ν. ΨΑΨ ΣΩ'Ν ΛΕ ΤΤΑΝ ΚΑΝ ΚΕ: “ΑΒΑ!” ΥΪ ΒΥ Ψ'Ω ΛΕ ΚΕ ΒΑΒΑ. ⁷ ΥΪ ΤΙ, ΑΝΙΑΝΜΑΝ, Ε ΤΙ ΜΑΝ ΚΑΝΓΑ ΚΥΝ. ΝΑΝ Ε ΤΙ ΝΥΑΝΜΤΑΝ ΑΨΑ. ΚΕΜΩ Ε ΤΙ ΥΪ ΨΑ'Ν, LIKE ΚΒΑΛΑΑ ΜΩ ΝΥΑΝΜΤΑΝ 'ΦΑ ΜΑΝ ΥΪ ΜΜΑ'Ν-ΜΩ'Ν, Ε 'ΝΥΑΝ ΒΙΕ.

ΠΩΛΥ ΛΕ ΔΙ ΓΑΛΑΣΙ ΑΣΩΝΤΙΝ ΜΜΑ'Ν-ΜΩ ΑΝΨΥΝ ΨΑΛΕ

⁸ ΔΑΒΑ ΜΩ ΑΝΤΙΝ ΕΜΩ ΝΖΙ ΜΑΝ ΝΥΑΝΜΤΑΝ'Ν, ΕΜΩ ΤΙ ΜΜΥΣΥΤΥΝ'Ν-ΜΩ ΜΩ ΒΕ ΤΙ ΜΑΝ ΝΥΑΝΜΤΑΝ'Ν ΝΓΑΝΓΑ.

⁹ ΝΑΝ ΣΙΑΝ ΔΙΕ ΜΩ ΕΜΩ ΣΙ ΝΥΑΝΜΤΑΝ, ΜΩ ΕΣΕ ΒΟΒΩ

Nyanmtan si emɔ'n, ɔ yɔ se mɔ emɔ le kaci bé nyɛn ninngɛ mgban-mgban sɔ'n-mɔ anwɔn elɔ biekun ɔ? ɔ yɔ se mɔ emɔ kulo ke be kaci bé nganga biekun ɔ? ¹⁰ Emɔ le be anaân cɛan, sala'n m'ɔ bɔ yí bu fi'n ɔ nɔn afɔe anwan feti'n-mɔ elie'n ti emɔ cɛnnɔn kpa. ¹¹ Mɛn di emɔ anwɔn yale, junman'n mɔ m'an li yí emɔ afian elɔ nɛn a yɔ mgban.

¹² Anianman-mɔ, mɛn 'sele emɔ ke be káci ke mɛn. N di man Zufɔ'n-mɔ mala'n kanga kún. Yí ti, emɔ kusɔ, nán be kaci Zufɔ'n-mɔ mala'n nganga. Afɛ mele mɔ m malt emɔ anwɔn elɔ'n, n gacɛɛ ke emɔ mɔ be ti man Zufɔ'n, emɔ anun bie fíi yɔɛɛ man mɛn ete. ¹³ Nan emɔ ati káci ke, mele mɔ mɛn 'di mɔa mɛn bɔ ejɔlekpa'n mɛn kele emɔ'n, anɛn ewue le kun mɛn. ¹⁴ Ewue sɔ'n, anɛn emɔ ngɔala man yí nɛn. Nan kusɔ, emɔ a mmu man mɛn swanlan mgban, ese emɔ a ndɔɔ man mɛn nyunnun ngesele. Emɔ a sɔ mɛn nun ke nyanmtansɔ bɔfɔe yê ɔ'a a tɔ emɔ ɔ. Emɔ a sɔ mɛn nun ke Zozi Kilisi muonun yê ɔ'a a tɔ emɔ ɔ. ¹⁵ Temɔn sɔ'n, emɔ lili fe kpa. Afɛ mɛn di emɔ anwɔn adanzie ke se ɔ ti mɔ be kɔala anyɛn fɔfɔle fa sie ebele a, ahan emɔ falɛ bé nyɛn di'e'n be sielt mɛn di'e nɛn abusɔ. Afɛ ɔ yɔ se mɔ be nnwun man emɔ fe elie sɔ'n kún ɔ? ¹⁶ Ananhɔle ejɔle'n mɔ mɛn kan mɛn kele emɔ'n, asɔ yí ti y'ɔ man m'an kaci emɔ kpɔfɔe ɔ?

¹⁷ Emɔ nwún yí ke menian sɔ'n-mɔ le bɔ mɔndɛnɛn kpa maan emɔ kaci be si bé sɔ, nan kusɔ ajɔnɛn sɔ'n mɔ b'a fa'n ti man kpa. Mɔ be le kpɔnnɛ'n y'ɔ le ke, emɔ káci bé nzin be sí mɛn nán emɔ fá bé nwɔn bó bé kpa. ¹⁸ ɔ ti kpa ke emɔ fá bé nwɔn be bó bé mɔ be kele emɔ atɛn kpa'n. Nan atɛn'n mɔ n geleɛ emɔ mele mɔ m malt emɔ elɔ'n, se bɔbɔ n nɔn man emɔ anwɔn elɔ a, emɔ nánndɛ atɛn sɔ nɛn asɔ be hó bé nyunnun. ¹⁹ Mɛn

mma-mɔ, mɪn di ɛmɔ anwɔn yalɛ biekun. ɛmɔ anwɔn yalɛ'n mɔ mɪn di'n, ɔ nɔn balasua mɔ yɪ kɔ a han yɪ'n dɪɛ tɪ kɔn. Mɪn 'bɔ ɛmɔ anwɔn mɔndɪnɪn dede ɛmɔ nanndɪ Kilisi atɪn dɪɛ nɪn asɔ. ²⁰ɔ 'ka mɪn ngɔnmɪn an, ahan n wɔ ɛmɔ anwɔn ɛbɛɛ nán m'an nwun kɛ mɪn 'kpɪn mɪn juju bɛɛɛ sɔ mɪn kele ɛmɔ'n. ɔ sanɪn kɛ mɪn di ɛmɔ anwɔn yalɛ kpa!

Agaa nɔn Sala

²¹ ɛmɔ mɔ bɛ kulo kɛ bɛ di mala nɪn asɔ'n, ɛjɔɛ'n m'ɔ wɔ mala nɪn anɪn'n, asɔ ɛmɔ tɪɪ man ɔ? ²² Mala'n ɛ kele kɛ *Abalahamɔn wɔɪ mma mmelenzua nnyuan. Nunhan kɔn anin'n tɪ kanga, bɛ fɛɛ yɪ Agaa yɛ nunhan kɔn kɔsɔ anin dɪɛ'n tɪ man kanga, bɛ fɛɛ yɪ Sala. ²³ Kanga balasua nɪn awa dɪɛ'n, ɔ wɔɪ yɪ kɛ mmalasua'n-mɔ kɔalaa wɔ bɛ mma'n-mɔ'n. Nan balasua'n m'ɔ tɪ man kanga nɪn awa dɪɛ'n, Nyanmtan falɪ bɔɪ Abalahamɔn anɔhɔba.

²⁴ ɛjɔɛ sɔ'n, yɛ kɔala kɛ yɛ fa yɛ tɔ like kɔn anwɔn. Like sɔ'n y'ɔ le kɛ mmalasua nnyuan sɔ'n-mɔ tɪ kɛ nyɪhyɛ nnyuan'n mɔ Nyanmtan nɔn menian'n-mɔ hyɪhyɛɪɪ'n. Nyɪhyɛ'n mɔ Nyanmtan nɔn menian'n-mɔ hyɪhyɛɪɪ yɪ *Sinayi bɔka nɪn asɔ'n, kanga balasua'n mɔ bɛ fɛɛ yɪ Agaa'n, yɪ anɪn. Yɪ mma dɪɛ m'ɔ wɔ bɛ'n tɪ nganga mma. ²⁵ Yɪ ti, Sinayi bɔka'n m'ɔ wɔ Alabi mán nɪn anɪn ɛɪɔ'n, yɛ ɔ tɪ kɛ Agaa nɪn ɔ. Agaa sɔ'n, ɛɛ ɔ tɪ kɛ ɛnɛ Zoluzalɛmɔn kulo'n. ɔ nɔn yɪ mma'n-mɔ bɛ tɪ nganga. ²⁶ Nan nyanmtansɔ Zoluzalɛmɔn kulo dɪɛ'n, ɔ tɪ man kanga. Yɛ nin dɪɛ nɪn anɪn. ²⁷ Aft ɛhɛɛ ɛjɔɛ'n ɛ kele kɛ:

Wɔ mɔ ɛ tɪ mɔta mɔ ɛ nwɔ man baa'n,

di yɪ nwɔn fɛ!

Wɔ mɔ ɛ nwunlin man awɔɛ yalɛ,

bɔ e se ye! ɔ sanɪn kɛ,

balasua'n mɔ yí hun a nian man yí bɔsɔ'n,
yí mma'n-mɔ b'a sɔn tala nunhan'n
m'ɔ tɪ ajaa nɪn abɔ dɪɛ'n-mɔ.

²⁸ Nan anianman-mɔ, ɛmɔ dɪɛ, anɔhɔba'n mɔ Nyanmtan bɔlɪ'n, nun mma y'ɔ le ɛmɔ kɛ Izaki. ²⁹ Daba, baa'n mɔ bɛ wɔlɪ yí kɛ mmatɔnman nga'n-mɔ'n, ɔ helelt baa'n mɔ bɛ wɔlɪ yí Wawɛ Nwannzan-nwannzan tunmin nɪn anun ahɔlɔwa. ɛnɛ anun kɔsɔ, kɛ ɛjɔlɛ'n tɪ yí nɪn antɪ. ³⁰ Nan ɛhɛlɛ ɛjɔlɛ'n nwan nze? Yí nwan: “Fɔvan kanga balasua sɔ'n nɔn yí wa belenzua'n, ɔ sanlɪn kɛ kanga baa'n le man atɪn ɔ nni man yí sɪ ajâ. Nan nunhan'n mɔ yí nin tɪ man kanga'n y'ɔ di ajâ ɔ.” ³¹ Yí tɪ, anianman-mɔ, yɛ tɪ man kanga balasua nɪn amma, nan nunhan'n m'ɔ tɪ man kanga'n, yí mma y'ɔ le yé.

5

Fanwɔndi'n

¹ ɛhɪ, fanwɔndi'n dunman nun y'ɔ man Kilisi a a le yé tɪ ɔ. Yí tɪ, ɛmɔ jínlan bé ja nun kpunndiin kpa, nán bɛ man sɔanlan fíí fa ɛmɔ kaci yí nganga kún. ² ɛmɔ tíɛ, mín Pɔlɔ, mɪn kan mɪn keke ɛmɔ kɛ, sɛ ɛmɔ man bɛ kpɛ ɛmɔ mmian nun an, antɪ Kilisi tɪ mgban man ɛmɔ. ³ ɛsɛ mɪn kan mɪn funlan nun kɛ, sɔanlan biala m'ɔ kulo kɛ ɔ kpɛ yí mmian nun'n, antɪ ɔ lí mala'n kɔalaatin asɔ. ⁴ ɛmɔ mɔ ɛmɔ kulo kɛ bɛ di mala nɪn asɔ maan Nyanmtan bu ɛmɔ sɛsɛfɔɛ'n, ɛmɔ nɔn Kilisi afian a tɪ. ɛmɔ a tɔ a fɔn Nyanmtan anwunnvoe'n. ⁵ Nan yé dɪɛ, dedi'n mɔ Nyanmtan Wawɛ'n man'n, nun yê yɛ le kpɔnndɛ anyɪndasɔɛ'n nɔn sɛsɛ ɛyɔlɛ'n wɔ Nyanmtan anyunnun ɔ. ⁶ Aft sɛ sɔanlan fa yí nɔwɔn man Zozi Kilisi a, b'a kpɛ yí mmian nun ɔ, bɛ kpɛlɪ man yí mmian nun ɔ, like m'ɔ tɪ cɪnnjɪn'n y'ɔ le dedi'n m'ɔ man yɛ kulo yé nɔwɔn'n.

⁷ Ngɛlɛmɔ nun, ɛmɔ bɔlt yí bu kanlanman. Nan nwan yê ɔ'a totua ɛmɔ kɛ nán bɛ nanndt ananhɔlɛ atɪn nɪn asɔ kún ɔ? ⁸ Atɪn'n mɔ atofɔɛ'n-mɔ a hele ɛmɔ kɛ bɛ sɪn sɔ'n, ɔ fi man Nyanmtan m'ɔ ɔ'a fɛlɛ ɛmɔ yí nwɔn'n. ⁹ Afɪ fali ayile kaan sɔa, ɔ man fali'n kɔalaa tu. ¹⁰ Nan kɔsɔ, mɪn de mɪn di kɛ yé Mɪn dunman nun, ɛmɔ ngɔ nyan man ajɔnlɪn ngacile. Nan sɔanlan'n m'ɔ lɛ tan ɛmɔ anyɪnsɔ'n, kɛ ɔ kpɪn tɪ yí'n biala, Nyanmtan 'tua yí kale.

¹¹ Anianman-mɔ, m'ɔ tɔ de mɪn'n, sɛ ɔ tɪ ananhɔlɛ kɛ mmian nun ɛkɔɛ ɛjɔlɛ yê mɪn bɔ mɪn kele menian'n-mɔ a, antɪ ɔ yɔ sɛ mɔ afɪ menian'n-mɔ tɛ kele mɪn ahɔlɔwa ɔ? Sɛ mmian nun ɛkɔɛ ɛjɔlɛ yê mɪn bɔ mɪn kele menian'n-mɔ a, ahan Kilisi ewue'n m'ɔ wuli kɔlɔwa nɪn asɔ'n njɪɪ man sɔanlan fíí. ¹² Bɛ mɔ bɛ lɛ tan ɛmɔ anyɪnsɔ'n, mɔ mmian nun ɛkɔɛ y'ɔ cian bɛ'n, bɛ sá bɛ nwɔn e!

¹³ Anianman-mɔ, fanwɔndi nɪn ati yê Nyanmtan a fɛlɛ ɛmɔ ɔ. Yí ti, nán bɛ fa fanwɔndi sɔ'n bɛ bu atɪn ngacile bie asɔ bɛ yɔ mɔ anwɔnnaan'n kulo ɔ. Nan ɛmɔ húlo bɛ nwɔn bɛ súsɔ bɛ nwɔn nun. ¹⁴ ɔ sanlɪn kɛ, mala'n kɔalaaɪn wɔ ɛjɔlɛ kpɔlɛ ɛht anun: “Kulo wó manngɔn kɛ wó bɔbɔ muonun wó nwɔn.” ¹⁵ Nan sɛ ɛmɔ yɔ kɛ ebolo naan bɛ kɪka kɪka bɛ nwɔn, ɛsɛ ɛmɔ cɪ bɛ nwɔn bɛ di a, antɪ ɛmɔ nían bɛ nwɔn kpa nán ɛmɔ a nyue man ɛmɔ abɔsɔ bɔ.

Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n nɔn ɛtɛ anwɔnnaan'n ¹⁶ ɛ 'nwun ɛjɔlɛ mɔ mɪn kan mɪn kele ɛmɔ'n: ɛmɔ yó like mɔ Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n kulo'n nán bɛ yáci ɛtɛ anwɔnnaan'n dɪɛ'n. ¹⁷ ɔ sanlɪn kɛ, like mɔ ɛtɛ anwɔnnaan'n kulo'n, Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n ngulo man. Like kɔsɔ mɔ Wawɛ Nwannzan-nwannzan'n kulo'n, ɛtɛ anwɔnnaan'n ngulo man. Bɛ munnyuan bɛ

nzɔn man etin kɔn asɔ. Yí ti y'ɔ man emɔ ngɔala man like mɔ emɔ kulo'n yɔ ɔ. ¹⁸ Afɔ sɛ emɔ yɔ like mɔ Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n kulo a, mala'n le man tunmin emɔ sɔ.

¹⁹ Ninngɛ'n mɔ ɛtɛ anwɔnnaan'n kulo'n, ɔ nvɛa man. Ninngɛ sɔ'n y'ɔ le basa basa ɛjɔɛ, satɩɩfɔɛ ɛyɔɛ, mgban-mgban ɛyɔɛ, ²⁰ amɔvan ɛsɔ, jiliwa ɛyɛ, anwɔɛ etua, butule elie, bɛ nwɔn ɛkɔɔ, ɛya ɛfɛ, ɛjujue, bɛ nwɔn nun ebubue, ato eku ɛhyɛ ²¹ mân nɩn anun ninngɛ anyɩnbɩɩ, kɔnɔnmɩnnzan, alɛ mɔ bɛ di dede ɔ fɔ bɛ ɛbɔɛ sɔ ɔ nɩn yí nzin ninngɛ ɛtɛ ɛtɛ mmiekun-mɔ kɛ ɛhɩka. ɛjɔɛ'n mɔ n nili mɔa n ganɩn n geɛɩ emɔ'n, mɩn kan mɩn funlan nun kɛ, bɛ mɔ bɛ bɔ abalabɔ sɔ'n-mɔ'n, bɛ nnyan man asɩtanlan Nyanmɩan Belemgbin Mân nɩn anun ɛɔ.

²² Nan Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n baa dɩɛ m'ɔ su'n y'ɔ le ehulo, fɛ elie, alɔactɔɛ, abɔtalɛ esie, ahunnunye ɛyɔɛ, kpa ɛyɔɛ, ananhɔɛ elie ²³ bɛtɛɛ ɛyɔɛ, bɛ nwɔn ye esie. Mala'n ngan man like mɔ Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n kulo nɩn anwɔn ɛjɔɛ ɛtɛ. ²⁴ ɔ sanɩn kɛ bɛ mɔ bɛ tɩ Zozi Kilisi dɩɛ'n, ninngɛ mgban mgban'n-mɔ mɔ ɛtɛ anwɔnnaan'n kulo'n, b'a yaci yí kɔvalaa b'a gua. ɔ tɩ kɛ b'a bɔbɔ ninngɛ sɔ'n-mɔ kɩɩwa'n mɔ Zozi Kilisi wuli sɔ nɩn asɔ. ²⁵ Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n y'ɔ man y'a nyan ngɔan ɔ. Yí ti, yɛ yáci yí maan ɔ tɩnnɛ yé atɩn. ²⁶ Nán bɛ man yɛ tu yé nwɔn, nán man yɛ kan yé nwɔn ɛya, ɛsɛ nán man yé nyɩn bɩɩ yé nwɔn.

6

BE mán yɛ búka búka yé nwɔn

¹ ɛhɩ, anianman-mɔ, sɛ sɔvanlan kɔn tɔ ɛtɛ nɩn anun nán emɔ nwun yí a, emɔ mɔ Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n wɔ bɛ nun'n, emɔ fá ahɩnɩn bɛtɛɛ bɛ síe

yí atɪn kpa nɪn asɔ. Wó mɔ ɛ lɛ buka yí'n, síe wó nwɔn ye nán a ndɔ man ɛtɛ nɪn anun. ² Ɛmɔ búka búka bé nwɔn wɔ bé emian'n-mɔ anun. Sɛ ɛmɔ yɔ yí sɔ a, anɪn ɛmɔ lɛ di Kilisi mala nɪn asɔ. ³ Sɛ sɔanlan kɔn bu yí nwɔn kpa tala yí manngɔn-mɔ, nan kɔsɔ ɔ tɪ man like fíí a, anɪn ɔ lɛ laka laka yí nwɔn. ⁴ Sɔanlan kɔn biala sɔ yí muonun yí ɛnanndɛ'n ɔ nían. Sɛ ɔ tɪ m'ɔ di yí nwɔn fɛ a, anɪn yí ngɔnmɪn ɔ lí yí nwɔn fɛ, nán man ɔ fa tɔ yí manngɔn'n-mɔ dɛ nɪn anwɔn. ⁵ ɔ sanɪn kɛ sɔanlan kɔn biala 'ba bu yí muonun yí ɛnanndɛ nɪn anwɔn akpɔnnɔn ɔ kele Nyanmtan.

⁶ Sɔanlan mɔ bɛ lɛ kele yí ɛjɔlɛkpa'n, ɔ di kɛ ɔ fa yí ninngɛ'n m'ɔ le yí'n bie man sɔanlan'n m'ɔ lɛ kele yí'n. ⁷ Nán bɛ laka laka bé nwɔn, bɛ ngɔlɔ man Nyanmtan anwɔn. Like mɔ sɔanlan kɔ lua'n, like sɔ'n yê ɔ 'tɪ ɔ. ⁸ Sɛ ɔ dua like mɔ ɛtɛ anwɔnnaan'n kulo a, like m'ɔ kpɔlɔ'n yê ɔ 'tɪ ɔ. Nan sɛ ɔ dua like mɔ Wawɛ Nwanzan-nwanzan'n kulo a, Wawɛ'n 'man ɔ nyan nyanmtansɔ ngɔan m'ɔ le man ayuelɛ'n. ⁹ Yɛ yó ye'n yɛ hó yé nyunnun, nán bɛ man yé nwɔn bubu yé. ɔ sanɪn kɛ ctan bie dede yɛ 'nyan nun like. ¹⁰ ɛhɪka ati, tɛmɔn biala mɔ atɪn wɔ nun'n, yɛ yó menian'n-mɔ kɔalaa ye. Nan menian m'ɔ di kɛ yɛ yɔ bé ye kpa'n y'ɔ le Zozi Kilisi menian'n-mɔ.

Afɔtu nɔn ngalɛ

¹¹ Sian dɛ, mɪn muonun mɪn sa yê mɪn fa mɪn kele ɛmɔ ɔ. ɛmɔ sɪ mɪn ɛhɛlɛ'n nzɔlɛ. ɔ sanɪn kɛ mɪn kele mgbili mgbili kpa.

¹² Bé mɔ bɛ kulo kɛ mân'n nwun bé'n, bé yê bɛ lɛ tinndin ɛmɔ kɛ ɛmɔ kpé bé mmian nun nɪn ɔ. Bɛ lɛ yɔ sɔ, aft bɛ ngulo man kɛ bɛ kele bé ahɔlɔwa wɔ Kilisi kɔlɔwa'n dunman nun. ¹³ Bé muonun mɔ b'a kpɛ bé

mmian nun'n, be nni man mala ntn asu. Nan be kulo ke emo kpe be mmian nun maan be fa emo be tu be nvan nun. ¹⁴ Nan min die, ye Min Zozi Kilisi kulwa ntn ala ye mtn fa mtn tu min nvan nun. O sanln ke Kilisi kulwa'n dunman nun, ete man'n nwun min ke b'a bubo min kulwa su. Min kusu min, mtn nwun ete man'n ke b'a bubo yi kulwa su. Yi bu y'ow le ke mtn nvn ete man'n ye afian a tu. ¹⁵ Se b'a kpe svanlan kon mmian nun o, se be kpele man yi mmian nun o, nan ehi ye o ti cinnjtn o. Nan m'ow cian'n y'ow le ke ye kaci abodte fufole. ¹⁶ Nyanmtan yila be mo be 'nanndi atn so'n mo m'an hele ntn asu'n, be nvn Nyanmtan Izalaye amma kpa'n-mo. Onwun be nwun anwunnvoe o man be tanlan alvactite nun.

¹⁷ O fi ene m'ow ko'n, svanlan fi n'ow wula min akpue. O sanln ke min nwun kafvan'n-mo kele ke n di Zozi akva.

¹⁸ Anianman-mo, ye Min Zozi Kilisi nwun emo anwun anwunnvoe. Amtn!

Nythyε Fufōlē'n

Anyin: Nythyε Fufōlē'n New Testament

copyright © 1997 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Anyin

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-13

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 Jun 2022 from source files dated 21 Apr 2022

5ed90154-0957-582f-bfd3-30c8b97e5b17